

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

รายวิชาผลงานคันทวาริเริ่มทางนาฏศิลป์หรือศิลปะการละคร เป็นหนึ่งรายวิชาของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร ซึ่งมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ศึกษาค้นคว้าและประดิษฐ์หรือสร้างงานเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย หรือการเขียนบทละครและกำกับการแสดงแล้วจัดทำเป็นรายงานสรุปผลงานส่ง โดยงานดังกล่าว หากเป็นการประดิษฐ์ท่ารำ จะต้องสมบูรณ์ตั้งแต่การประดิษฐ์ท่ารำ ออกแบบเครื่องแต่งกาย ฉาก แสง เสียง บทเพลง หรือหากเป็นการสร้างละคร จะต้องเริ่มตั้งแต่การเขียนบทละคร การกำกับการแสดง การออกแบบฉาก การแต่งกาย แสง เสียง การทำสไลด์พร้อมบันทึกเสียง บันทึกวีดิทัศน์ ท่ารำ จากวัตถุประสงค์ของรายวิชาผลงานคันทวาริเริ่มทางนาฏศิลป์และศิลปะการละคร จะเห็นว่ามุ่งเน้นให้นักศึกษา ได้ค้นคว้าสร้างผลงานในลักษณะของศิลปะการแสดง โดยให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้ศึกษามาตลอด 4 ปีนำมาสร้างสรรค์ผลงานออกมาแล้วนำเสนอผลงานออกสู่สาธารณชนต่อไป

และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมาโปรแกรมวิชานาฏศิลป์เปิดทำการสอนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขานาฏศิลป์และการละคร ก็ได้ผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรี และมีผลงานคันทวาริเริ่มทางนาฏศิลป์หรือศิลปะการละคร ดังนี้

ปีพ.ศ. 2538	ระบำนาบัว หมู่เรียน ศศ.บ.12(4)/1
ปีพ.ศ. 2539	ระบำเบญจรงค์ หมู่เรียน ศศ.บ.13(4)/2
ปีพ.ศ. 2541	การแสดงเชิงบูชาพระอุรังคธาตุ หมู่เรียน ศศ.บ.16(4)/4
ปีพ.ศ. 2543	การศึกษาวิจัย การประดิษฐ์ชุดการแสดงระบำ นุปผามหาหงส์
หมู่เรียน ศศ.บ.18(4)/5
ปีพ.ศ. 2544	การศึกษาวิจัย การประดิษฐ์ชุดการแสดงระบำ นาฏยลีลาศ
หมู่เรียน ศศ.บ.19(4)/1
ปีพ.ศ. 2545	การศึกษาท่ารำแม่บทใหญ่ กรณีศึกษาท่ารำตัวนาง รั้งสรรค์ระบำ
อาศิรวาทราชภัฏนาฏศิลป์ หมู่เรียน ศศ.บ.20(4)/8
ปีพ.ศ. 2546	การศึกษาท่ารำฟ้อนแม่บทอีสานและท่ารำแม่บทใหญ่ รั้งสรรค์ระบำ
นฤตยนิมิตศิลป์ หมู่เรียน ศศ.บ.21(4)/1
ปีพ.ศ. 2547	การศึกษาการบวงสรวงองค์พระธาตุพนมของเหล่าพญานาค รั้งสรรค์
ระบำ นาฏนาคราช หมู่เรียน ศศ.บ.22(4)/1
ปีพ.ศ. 2547	การศึกษาคันทวาริวิจัยสร้างสรรค์ ระบำศรีพฤตเศรษฐ หมู่เรียน ศศ.บ.5(4)/2

การสร้างสรรคผลงานทางด้านนาฏศิลป์นั้น ถือว่าเป็นการพัฒนาการแสดงเพื่อให้มีการแสดงที่หลากหลายซึ่งผู้ที่สร้างสรรค์การแสดงนั้นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการแสดง ไม่ว่าจะเป็นประเภทนาฏศิลป์ไทยหรือนาฏศิลป์ตะวันตกในแขนงต่างๆ เป็นอย่างดี

และในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ หรือการประดิษฐ์ระบำขึ้นมา 1 ชุด จะต้องมียุคองค์ประกอบอื่นๆ เป็นขั้นตอน เพื่อจะกำหนดขอบเขตในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ขึ้นมา ซึ่งการประดิษฐ์นาฏศิลป์ไทย นั้นมีรูปแบบที่สำคัญ อยู่ 3 ประการคือ ทำรำ การแปรแถว และการจัดชুম นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่เสริมสร้างให้ผลงานนั้นน่าสนใจยิ่งขึ้น ได้แก่ ลักษณะของเครื่องแต่งกาย ดนตรีและเพลงที่ใช้ ฉาก แสง เป็นต้น

จากการศึกษาผลงานค้นคว้าริเริ่มทางนาฏศิลป์ จำนวน 9 ชุดนั้น พบว่ารูปแบบของงานทั้งหมดจะเป็นลักษณะของนาฏศิลป์ไทยเป็นหลัก โดยนำท่ารำจากนาฏศิลป์ไทยที่มีแบบแผนสืบทอดกันมา เช่น รำแม่บท รำเพลงช้า-เพลงเร็ว มาเป็นหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน และยังมีการนำนาฏศิลป์ลักษณะอื่นๆ มาผสมผสานกันเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ของการแสดงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคอีสาน หรือนาฏศิลป์ต่างชาติ รวมทั้งภาพสลัก เรื่องราวต่างๆ รูปปั้น ประติมากรรมเกิดเป็นผลงานที่แปลกออกไป ในการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบของชุดการแสดงทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาและจัดประเภทของรูปแบบต่างลักษณะของผลงานที่แสดงออกมาเป็นกลุ่มคือ

1.รูปแบบของผลงานสร้างสรรค์โดยมีลักษณะการแสดงจากอากัปกิริยาท่าทางการทำงาน ซึ่งเป็นระบำที่มีลักษณะโดยอาศัยท่าทาง และกระบวนการขั้นตอนในการประกอบอาชีพ ทางหัตถกรรม และเกษตรกรรมในท้องถิ่น แล้วนำมาปรับปรุงทำด้วยวิธีการทางนาฏศิลป์ให้เกิดเป็นระบำที่สะท้อนวิถีชีวิต และการทำงานของท้องถิ่นนั้นๆ

2.รูปแบบของผลงานสร้างสรรค์โดยใช้เอาท่ารำดั้งเดิมของนาฏศิลป์ไทย เป็นการสร้างสรรค์โดยนำเอาท่ารำจากนาฏศิลป์ไทยที่มีแบบแผน โดยการคัดเลือกท่ารำจากแม่บทใหญ่หรือเพลงช้า-เพลงเร็ว ให้เหมาะสมกับกับแนวคิดและทำนองเพลง ผลงานบางชุดก็จะมีการแต่งเนื้อร้องแล้วบรรจเพลงไทย มีการกำหนดท่ารำสืบทจากทำนาฏศิลป์ไทย การแปรแถว และการตั้งชুম

3.รูปแบบของผลงานสร้างสรรค์โดยใช้เอาท่ารำดั้งเดิมของนาฏศิลป์ไทยผสมผสานกับท่ารำนาฏศิลป์พื้นเมืองและนาฏศิลป์ต่างชาติ ลักษณะเด่นของรูปแบบของผลงานในลักษณะนี้ จะเป็นการนำเอาท่ารำ ตั้งแต่ 2 รูปแบบขึ้นไปมาสร้างสรรค์เป็นระบำขึ้นมา โดยมีการศึกษาและฝึกหัดนาฏศิลป์พื้นเมืองหรือนาฏศิลป์ต่างชาติ ก่อนที่จะประดิษฐ์เป็นชุดการแสดง โดยมากจะนำท่ารำ

แม่บทใหญ่ มาผสมผสานกับท่าพ็อนแม่บทอีสาน มารังสรรค์เป็นชุดการแสดงและในบางชุดก็มีการนำเอาท่ารำจากนาฏศิลป์อินเดียบางท่ามาใช้

การนำนาฏศิลป์อีกลักษณะมารังสรรค์เป็นชุดการแสดงคือ นาฏศิลป์ต่างชาติ ซึ่งจะคัดเลือกทำนาฏศิลป์อินเดียบางท่าสามารถนำมาเรียงร้อยเป็นท่ารำ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนในลักษณะของมือ การเคลื่อนไหวของเท้า เพื่อให้เหมาะสมกับชุดการแสดงนั้น และการนำภาพจำหลัก รูปปั้น ประติมากรรม ภาพเขียน ภาพสลักต่างๆ ก็เป็นอีกหนึ่งข้อมูลที่ผู้วิจัยพบว่าการสร้างสรรค์ในผลงานบางชุด มักจะนำมาใช้เป็นท่ารำ โดยการถอดท่าทางจากภาพที่เห็นมาเป็นท่าทาง และประดิษฐ์ท่ารำขึ้นมา

กระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานคันทวาริเริ่มสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ก็เป็นหัวข้อสำคัญที่จะให้การสร้างสรรค์งานนั้นเป็นไปอย่างมีระบบ โดยผู้วิจัยได้ทำงานจัดลำดับขั้นตอนของกระบวนการสร้างสรรค์ไว้เป็นหัวข้อดังนี้

1. การคิดหัวข้อ สำหรับการสร้างสรรค์เป็นผลงาน เป็นการระดมสมอง และความคิด เพื่อหาข้อสรุปในการทำงาน โดยต้องสรุปแนวคิด เพื่อเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาผลงานซึ่งจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำถึงความเป็นไปได้ในการจัดเป็นการแสดงออกมาได้

2. การค้นคว้าหาข้อมูล โดยการค้นคว้าหาข้อมูลอ้างอิงในการประดิษฐ์ท่ารำ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถค้นคว้าได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา หัวข้อที่จะทำ จากการสังเกต การฝึกปฏิบัติ การสัมภาษณ์ หรือจากการฝึกปฏิบัติในท่ารำที่จะนำมาใช้ เพื่อสามารถสร้างทักษะการรำได้ทุกท่าและนำท่ารำเหล่านั้นมาใช้ในผลงานสร้างสรรค์ต่อไป

3. การกำหนดรูปแบบของผลงาน โดยจะต้องกำหนดขอบเขตของผลงานลงไปจากข้อมูลที่หามาได้โดยกำหนดว่าจะให้ผลงานนั้นมีลักษณะแบบ

4. การเลือกเพลงและดนตรีประกอบ นับว่าเป็นส่วนสำคัญในผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ เพราะผลงานทั้งหมดจะดำเนินด้วยการบรรเลงดนตรีหรือเนื้อร้อง เพื่อบ่งบอกถึงลักษณะของชุดการแสดงได้ว่ามีรูปแบบเป็นแบบใด

5. การกำหนดนักแสดง หลังจากกำหนดเนื้อหา และรูปแบบของผลงานการแสดงแล้ว จะต้องกำหนดตัวผู้แสดง และจำนวนผู้แสดงเพื่อถ่ายทอดผลงานเหล่านั้น

6. การประดิษฐ์ท่ารำ เป็นขั้นตอนที่เชื่อมโยงจากแนวความคิดและรูปแบบของการแสดง ที่คิดไว้ว่าจะทำอย่างไร จะใช้ท่ารำจากไหน โดยสามารถประดิษฐ์ได้จากท่ารำมาตรฐานของไทย หรือท่ารำจากนาฏศิลป์พื้นบ้าน นาฏศิลป์ต่างชาติ จากภาพจำหลัก ประติมากรรม หรือ จากการประกอบอาชีพของเกษตรกร มาสร้าง เรียงร้อยเป็นท่ารำ ซึ่งในการประดิษฐ์ท่ารำนั้น สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ ความรู้ในเรื่องของท่ารำที่จะนำมาใช้ประดิษฐ์เป็นผลงานการแสดง จะต้องมีความถูกต้องในท่ารำ และความแม่นยำของรายละเอียดในแต่ละท่า

7. การออกแบบเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ จะต้องคำนึงถึงรูปแบบและแนวคิดของผลงานการแสดง ฉะนั้นการออกแบบเครื่องแต่งและเครื่องประดับในแต่ละผลงาน ต้องศึกษาข้อมูล เพื่อเป็นการอ้างอิงที่มา สำหรับในการออกแบบของเครื่องแต่งการและเครื่องประดับต่อไป

จากการศึกษาในเรื่องของรูปแบบและกระบวนการสร้างสรรค์งานของผลงานคันทวาริเริ่มทางนาฏศิลป์นั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่ารูปแบบของท่ารำส่วนใหญ่ที่พบนั้น ยังคงยึดหลักในเรื่องของท่ารำจากท่ารำในแม่บทใหญ่มาเป็นต้นแบบของการประดิษฐ์ชุดการแสดง โดยนำเอานาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานมาผสมผสานบ้างในบางท่า ซึ่งโดยรวมของผลงานแต่ละชุดนั้นจะมีแนวโน้มไปทางนาฏศิลป์ไทยหรือท่อนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานนั้น ขึ้นอยู่กับว่า เนื้อหาของการแสดงนั้นต้องการสื่อถึงเรื่องราวอะไรเป็นสำคัญ เพลงและดนตรีประกอบจะเป็นผลของเนื้อหาของการแสดงนั้นๆ

ซึ่งผลจากการวิจัยดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของการสร้างสรรค์ผลงานคันทวาริเริ่มทางนาฏศิลป์ในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา คือตั้งแต่ พ.ศ. 2538-2547 การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการละครในมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มีลักษณะที่เรียกว่าเชิงอนุรักษ์ มากกว่าที่จะเป็นนาฏศิลป์ในลักษณะของการประยุกต์ในแนวสมัยใหม่ โดยพื้นฐานของผู้เรียนที่ยังคงยึดมั่นต่อการแสดงนาฏศิลป์ไทย ที่จะอนุรักษ์ตามวัตถุประสงค์ของการผลิตบัณฑิตในสาขานี้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาถึงข้อมูลของผลงานค้นคว้าริเริ่มสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์หรือศิลปะการละคร ของนักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการละคร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม รูปแบบของเอกสารที่คณะนักศึกษาจัดทำส่งเป็นรูปเล่มนั้น โดยมากมักจะมีแบบฟอร์มที่แตกต่างกัน ซึ่งถ้าเป็นการจัดทำเอกสารรูปเล่มในลักษณะนี้ รูปแบบของของการจัดทำควรมีรูปแบบเล่มที่เหมือนกัน เพื่อเป็นแบบอย่างของคณะนักศึกษาในรุ่นต่อไปที่จะสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้เป็นเอกสารอ้างอิง และเป็นแบบอย่างในการจัดพิมพ์ต่อไป

2. การสร้างสรรค์ผลงานของคณะนักศึกษา ควรจะได้รับการเผยแพร่โดยจัดรวบรวมบันทึกในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหว (VCD) ในชุดเดียว เพื่อสะดวกต่อการเผยแพร่สู่ผู้ที่สนใจต่อไป

3. การจัดทำเอกสารในแบบรูปเล่ม ควรมีหน่วยงานมารองรับในการทำสำเนาไว้เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการสืบค้นต่อไป นอกจากนี้จะเก็บไว้ในเฉพาะสาขาวิชาเท่านั้น ซึ่งปัจจุบันเห็นว่าในห้องสมุดของมหาวิทยาลัย จะมีผลงานสร้างสรรค์ที่เป็นเอกสารและภาพเคลื่อนไหว น้อยมาก และผลงานบางชุดก็ไม่มีการเก็บไว้เพื่อสืบค้น ดังนั้น สาขาวิชาควรสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสืบค้นข้อมูลในลักษณะนี้